

11. De orde des heils

Een belangrijk punt in de calvinistische theologie is de orde des heils. Het is een term die vooral binnen het calvinisme bekend is. Er wordt mee bedoeld dat je in het behouden worden van een mens in chronologische volgorde verschillende stappen kunt onderscheiden. Eerst gebeurt dit, dan gebeurt dat, en dan weer dat, enzovoorts. De orde des heils gaat over de volgorde waarin die stappen plaats hebben.

11.1. De orde des heils, calvinistisch en niet-calvinistisch

Hieronder wordt eerst de orde des heils volgens het calvinisme weergegeven en daarna de traditioneel evangelische.

Het calvinisme

1. Het begint met de voorbestemming. God kiest iemand uit om behouden te worden. Dat vindt plaats voor de grondlegging der wereld. God kiest hem zonder reden in die mens zelf. Dus niet omdat God voorziet dat die mens er uit vrije wil voor zal kiezen om in Hem te geloven.
2. Nadat die mens geboren is, roept God hem tijdens zijn aardse leven met een onwederstandelijke roeping. Op dat moment wordt hij wedergeboren.
3. Als gevolg van de wedergeboorte ontspringt het geloof in hem en bekeert hij zich.
4. Op het moment dat hij geloof ontvangt, wordt hij door God gerechtvaardigd.
5. Als Jezus terug komt, wordt hij verheerlijkt.

Het traditioneel evangelische standpunt

1. God besluit om een bepaald mens te scheppen.
2. God weet en voorziet dat die mens uit vrije wil er voor zal kiezen om in Hem te geloven.
3. Omdat God dat weet, rekent God hem tot de uitverkorenen en bestemd hem tot het ontvangen van allerlei zegeningen, zoals het behoud, het eeuwige leven en gelijkvormigheid aan Christus. Zie hoofdstuk 6.
4. Nadat die mens geboren is, komt er een moment dat God hem aanspreekt en roept.
5. Zoals God wist, gaat hij uit vrije wil op die roeping in en stelt hij zijn vertrouwen op Jezus.
6. Op het moment dat hij in Jezus gelooft, bewerkt de Geest van God, in antwoord op zijn geloof, de wedergeboorte in hem.
7. Op het moment dat hij gelooft, wordt hij ook gerechtvaardigd door God. God rekent hem zijn geloof tot gerechtigheid.
8. Als Jezus terugkomt wordt hij verheerlijkt. Hij krijgt een verheerlijkt lichaam, toegang tot de nieuwe hemel en aarde, etc.

11.2. Het belangrijkste verschil

Het belangrijkste verschil is het verschil in de volgorde tussen de wedergeboorte en het tot geloof komen. Wat komt er eerst? Wordt je eerst wedergeboren en komt als gevolg daarvan het geloof. Of geloof je eerst en wordt je als gevolg daarvan wedergeboren.

Het calvinisme leert dat eerst de wedergeboorte plaats heeft en dat als gevolg daarvan het geloof in iemand wordt gelegd door Gods Geest (het geloof is een gave van God). De traditionele evangelische leert dat iemand eerst uit vrije wil besluit om zijn geloof op Jezus te stellen en dat in antwoord op zijn geloof de Geest van God de wedergeboorte in hem bewerkt.

Calvinistisch: geloof is het gevolg van de wedergeboorte.

Traditioneel evangelisch: geloof is de oorzaak van de wedergeboorte.

Dit lijkt een zinloos theoretisch en theologisch vraagstuk te zijn, maar dat is het niet. Daar komen we op terug in punt 11.4. Voor we dat doen, zullen we eerst onderzoeken welke opvatting over de orde des heils overeenkomt met de Bijbel.

11.3. Wat is de Bijbelse volgorde?

11.3.1. De calvinistische opvatting is niet Bijbels

De calvinistische opvatting over de orde des heils is gebaseerd op andere calvinistische leerstellingen, zoals de leer over de onmacht van de mens, de onwederstandelijke roeping, en het geloof als gave van God. We hebben in de voorgaande hoofdstukken gezien dat deze leerstellingen niet Bijbels zijn. De calvinistische opvatting over de onmacht van de mens is niet volledig, het feit dat God zelf bij ieder mens die onmacht doorbreekt wordt genegeerd. De calvinistische leer over de onwederstandelijke roeping en het geloof als gave van God zijn volledig in strijd met de Schrift. (Zie de hoofdstukken 1,2,3,4 en 10.)

Daarmee valt het fundament onder de calvinistische orde des heils weg.

Er is geen overtuigende onderbouwing vanuit de Schrift voor de calvinistische opvatting over de orde des heils te geven. Die onderbouwing is er wel voor de evangelische opvatting.

11.3.2. De evangelische opvatting is wel Bijbels

Net zoals de calvinistische opvatting over de orde des heils steunt op een aantal andere calvinistische leerstellingen, steunt de evangelische opvatting over de orde des heils ook op een aantal leerstellingen. Onder meer op de Bijbelse leer dat God elke mens genade geeft, zodat hij of zij vrij voor of tegen God kan kiezen (hoofdstuk 1). En de leer dat de roeping van God weerstaan kan worden (hoofdstuk 2) en dat uitverkiezing is op grond van voorzien geloof (hoofdstuk 7). En dat geloven iets is, wat je zelf doet (Hoofdstuk 10).

Daarnaast zijn er nog teksten die bevestigen dat de wedergeboorte volgt op het tot geloof komen.

+ De levendmaking is door het geloof

Wedergeboren worden is levend gemaakt worden. Het is de overgang van de dood naar het leven. Je bent geestelijk dood en je ontvangt nieuw leven. De Bijbel gebruikt het beeld van de opstanding.

In Kolossenzen 2:12 staat dat we levend gemaakt zijn door het geloof. We zijn levend gemaakt door middel van het geloof. We zijn leven gemaakt door Gods Geest in antwoord op ons geloof.

"In Hem zijt gij ook met een besnijdenis, die geen werk van mensenhanden is, besneden door het afleggen van het lichaam des vlezes, in de besnijdenis van Christus, daar gij met Hem begraven zijt in de doop. In Hem zijt gij ook mede opgewekt door het geloof¹ aan de werking

¹ In de HSV wordt gesproken over 'het geloof van de werking van God'. Deze vertaling is echter twijfelachtig. Een betere vertaling is 'geloof in de werking van God'. Ik citeer uit de Studiebijbel: "Hoewel de 'werking van God' kan worden opgevat als oorzaak of bron van het geloof, gaat het hier om geloof in die werking (kracht)

Gods, die Hem uit de doden heeft opgewekt. Ook u heeft Hij, hoewel gij dood waart door uw overtredingen en onbesnedenheid naar het vlees, levend gemaakt met Hem, toen Hij ons al onze overtredingen kwijtschold" (Kolossenzen 2:11-13).

De Bijbel zegt dat de levendmaking, dat de geestelijke opstanding door het geloof is. *"In hem zijt gij mede opgewekt, door het geloof..." (Kolossenzen 2:12)*

Op het moment dat we geloofden schold God ons onze overtredingen kwijt. Vergeving en rechtvaardiging zijn door het geloof. Hier staat dat we levend gemaakt werden met Christus, op het moment dat God ons vergaf. *"Ook u heeft Hij levend gemaakt met Hem, toen Hij ons al onze overtredingen kwijtschold" (Kolossenzen 2:13).*

+ Een veranderd hart volgt op de bekering

Eerst jezelf bekeren en dan bewerkt de Geest van God, in antwoord op die geloofsstap, de wedergeboorte in je. Die volgorde zien we ook in Deuteronomium 30.

Eerst bekering en daarna wordt het hart besneden.

"Wanneer dan al deze dingen over u komen, de zegen en de vloek, die ik u voorgehouden heb, en gij dit ter harte neemt te midden van al de volken, naar wier gebied de HERE, uw God, u verdreven heeft, en wanneer gij u dan tot de HERE, uw God, bekeert en naar zijn stem luistert overeenkomstig alles wat ik u heden gebied, gij en uw kinderen, met geheel uw hart en met geheel uw ziel – dan zal de HERE, uw God, in uw lot een keer brengen en Zich over u erbarmen; Hij zal u weer bijeenbrengen uit al de volken, naar wier gebied de HERE, uw God, u verstrooid heeft. Al waren uw verdrevenen aan het einde des hemels, de HERE, uw God, zal u vandaar bijeenbrengen en vandaar halen; de HERE, uw God, zal u brengen naar het land, dat uw vaders bezeten hebben, gij zult het bezitten en Hij zal u weldoen en u talrijker maken dan uw vaders. En de HERE, uw God, zal uw hart en het hart van uw nakroost besnijden, zodat gij de HERE, uw God, liefhebt met geheel uw hart en met geheel uw ziel, opdat gij leeft." (Deuteronomium 30:1-6)

+ **Geloof leidt tot leven, niet leven leidt tot geloof**

"maar deze zijn geschreven, opdat gij gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zoon van God, en opdat gij, gelovende, het leven hebt in zijn naam" (Johannes 20:31)

Gelovende heb je het leven. Als je gelooft dan ontvang je het nieuwe leven. Er staat niet: "opdat gij het leven ontvangende, het geloof hebt in zijn naam."

Telkens wordt in het Johannes evangelie gezegd dat geloof leidt tot leven. Niet andersom.

+ *"opdat een ieder, die gelooft, in Hem eeuwig leven hebbe."* (Johannes 3:15)

+ *"opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe."* (Johannes 3:16)

+ *"wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven"* (Johannes 3:36)

van God (vgl. Fil. 3:9-11). Datgene waarin men gelooft, wordt in het Grieks wel vaker met een zgn. genitivus aangegeven ('geloof van...' met de betekenis 'geloof in...', bv. Rom. 3:26; Gal 2:16,20; 3:22)" (Bron: Studiebijbel van het CvB, het deel met Galaten tot en met Filemon, blz. 467). Bovendien als je vertaalt met "geloof van de werking van God" wordt het wartaal. Kan "een werking" geloof hebben? Geloof is iets wat alleen personen kunnen, onpersoonlijke zaken als "de werking van God" kunnen niet geloven.

+ "Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, wie mijn woord hoort en Hem gelooft, die Mij gezonden heeft, heeft eeuwig leven en komt niet in het oordeel, want hij is overgegaan uit de dood in het leven." (Johannes 5:24)

+ "Want dit is de wil mijns Vaders, dat een ieder, die de Zoon aanschouwt en in Hem gelooft, eeuwig leven hebbe, en Ik zal hem opwekken ten jongsten dage." (Johannes 6:40)

+ "Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Wie gelooft, heeft eeuwig leven." (Johannes 6:47)

+ "Jezus zeide tot haar: Ik ben de opstanding en het leven; wie in Mij gelooft, zal leven, ook al is hij gestorven" (Johannes 11:25)

Eerst drinken **en dan** zal het water dat Jezus geeft, in hem worden tot een fontein van water, dat springt ten eeuwige leven.

"maar wie gedronken heeft van het water, dat Ik hem zal geven, zal geen dorst krijgen in eeuwigheid, maar het water, dat Ik hem zal geven, zal in hem worden tot een fontein van water, dat springt ten eeuwigen leven." (Johannes 4:14)

Eerst tot Jezus komen en dan ontvang je leven.

"en toch wilt gij niet tot Mij komen om leven te hebben" (Johannes 5:40)

Eerst in Jezus geloven, eerst het vlees van Jezus eten en zijn bloed drinken (= geloven). En dan ontvang je eeuwig leven.

"Ik ben het levende brood, dat uit de hemel nedergedaald is. Indien iemand van dit brood eet, hij zal in eeuwigheid leven; en het brood, dat Ik geven zal, is mijn vlees, voor het leven der wereld." (Johannes 6:51)

"Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven en Ik zal hem opwekken ten jongsten dage" (Johannes 6:54)

"Gelijk de levende Vader Mij gezonden heeft en Ik leef door de Vader, zo zal ook hij, die Mij eet, leven door Mij." (Johannes 6:57) Die Mij eet, die zal leven door Mij.

De Israëlieten in de woestijn die door slangen waren gebeten, konden genezen worden door op de verhoogde koperen slang te zien (Numeri 21:6-9). Dit werd hun door Mozes gezegd. Als ze het werkelijk geloofden dan handelden ze er naar. Dan gingen ze naar de slang toe en keken ze er naar. En op dat moment genas God hen.

Wij zijn ook dodelijk ziek vanwege de zonde. Er is genezing door je vertrouwen op het offer van Jezus te stellen. Dat zegt de Bijbel. Als je dat werkelijk gelooft dan doe je dat ook. En als je dat doet dan wordt je genezen, dan ontvang je de vergeving van zonden en wordt je wedergeboren, wordt je levend gemaakt (Johannes 3:14,15).

Eerst je geloof tonen door naar de koperen slang te gaan en er naar te kijken. Eerst je geloof tonen door Jezus aan te nemen, je vertrouwen op Hem te stellen en je te laten dopen. En dan zul je behouden worden. Dan zul je wedergeboren worden.

Door het geloof Jezus aannemen, maakt je tot een kind van God (Johannes 1:12,13) want in antwoord op die geloofsstap bewerkt Gods Geest de wedergeboorte in je.

+Het behoud is door het geloof

De Bijbel zegt uitdrukkelijk dat het behoud door het geloof is.

"want door genade zijt gij behouden, door het geloof"² (Efeze 2:8)

² Efeze 2:8,9 is besproken in het vorige hoofdstuk, in hoofdstuk 10. Daar is aangetoond dat deze tekst niet zegt dat het geloof een gave is. Niet het geloof is een gave, maar het behouden worden.

Gij zijt behouden door het geloof.

Het behoud is een ruim begrip. De kern is de vergeving van zonden, maar het bestaat uit meerdere onderdelen. Naast de vergeving der zonden is er ook de aanneming tot zonen, het ontvangen van de Geest van het zoonschap, het ontvangen van de Heilige Geest, de wedergeboorte en de komende verlossing van het lichaam. Al deze dingen ontvang je door het geloof.

Je wordt een kind van God, door het geloof

"Want gij zijt allen zonen van God, door het geloof, in Christus Jezus." (Galaten 3:26)

Je ontvangt de belofte des Geestes, door het geloof

"Zo is de zegen van Abraham tot de heidenen gekomen in Jezus Christus, opdat wij de belofte des Geestes ontvangen zouden door het geloof." (Galaten 3:14)

"Bekeert u en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen" (Handelingen 2:38)

Je wordt door God gerechtvaardigd, door het geloof

"Zo zij u dan bekend, mannen broeders, dat door Hem u vergeving van zonden verkondigd wordt; ook van alles, waarvan gij niet gerechtvaardigd kondt worden door de wet van Mozes, wordt ieder, die gelooft, gerechtvaardigd door Hem" (Handelingen 13:38,39)

En je wordt levend gemaakt door het geloof

"In Hem zijt gij ook mede opgewekt door het geloof³" (Kolossenzen 2:12,13)

Conclusie

Alle zegeningen die bij het behoud horen, zijn het gevolg van het geloof. Kortom het behoud, met alles wat het behoud omvat, is door het geloof!

Ook de wedergeboorte is daarom door het geloof. Want de wedergeboorte is onderdeel van het behoud. *"Want door genade zijt gij behouden, door het geloof"* (Efeze 2:8).

11.4. De schadelijke gevolgen van de calvinistische opvatting over de orde des heils

+ Verschuiving van geloof naar wedergeboorte.

Het gevolg is een verschuiving van de Bijbelse nadruk op geloof, naar de wedergeboorte. Dat is logisch. Want volgens het calvinisme start alles met de wedergeboorte. Dat zet de kettingreactie van het behoud in de gang. Maar dat is niet de nadruk van de Bijbel. Overal in de evangeliën ligt de nadruk op geloof en bekering, de enige uitzondering is Johannes 3⁴. Geloof, geloof, geloof is het refrein. Dat is ook het geval in de verslagen van de inhoud van de apostolische prediking, die in het boek Handelingen staan.

³ In de HSV wordt gesproken over 'het geloof van de werking van God'. Deze vertaling is echter twijfelachtig. Een betere vertaling is 'geloof in de werking van God'. Ik citeer uit de Studiebijbel: "Hoewel de 'werking van God' kan worden opgevat als oorzaak of bron van het geloof, gaat het hier om geloof in die werking (kracht) van God (vgl. Fil. 3:9-11). Datgene waarin men gelooft, wordt in het Grieks wel vaker met een zgn. genitivus aangegeven ('geloof van...' met de betekenis 'geloof in...', bv. Rom. 3:26; Gal 2:16,20; 3:22)" (Bron: Studiebijbel van het CvB, het deel met Galaten tot en met Filemon, blz. 467). Bovendien als je vertaalt met "geloof van de werking van God" wordt het wartaal. Kan "een werking" geloof hebben? Geloof is iets wat alleen personen kunnen, onpersoonlijke zaken als "de werking van God" kunnen niet geloven.

⁴ Maar het gedeelte over de wedergeboorte wordt in hetzelfde hoofdstuk direct gevolgd door de prediking van het geloof (Johannes 3:14-18).

+ Passiviteit

Het gevolg van de calvinistische opvatting over de orde des heils is passiviteit. Een mens is volgens het calvinisme onmachtig om te geloven, het geloof is het gevolg van de wedergeboorte en op het wedergeboren worden kan een mens geen enkele invloed uitoefenen. Je kunt God niet zomaar op zijn woord nemen. Je kunt niet zomaar op de algemene roeping ingaan, je moet onwederstandelijk geroepen worden. Er moet eerst wat met je gebeuren, voordat je tot Jezus kan komen. Zie voor een verdere bespreking hoofdstuk 12, punt 12.2.2. De vraag is niet meer: "wat moet ik doen om behouden te worden". De vraag is "wat moet er met mij gebeuren om behouden te worden".